

Умаров Баҳром,

Сурхондарё вилояти ХТХҚТМОХМ, "Тилларни ўқитиш методикаси" кафедраси мудири

"МУКОЛИМА" МЕТОДИ - ЎҚУВЧИЛАР КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ ВОСИТАСИ: ТАРИХИЙ ТАЖРИБА

УДК: 372.882

УМАРОВ Б. "МУКОЛИМА" МЕТОДИ – ЎҚУВЧИЛАР КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ ВОСИТАСИ: ТАРИХИЙ ТАЖРИБА

Мақолада ўқувчиларда коммуникатив компетентлигини ривожлантиришдаги тарихий тажриба: муколима методининг мазмуни ва моҳияти ёритилган. Умумтаълим фанларини ўқитишнинг интер-фаол усулларидан фойдаланиш ва ўқувчиларнинг мустақил ишларини ташкил этиш орқали уларнинг коммуникатив компетентлигини шакллантириш борасида услубий тавсиялар тақдим этилган.

Таянч сўз ва тушунчалар: янгиланаётган педагогик фикр, коммуникатив компетентлик, муколима, ўқувчи компетентлиги, "келажак кўникмалар".

УМАРОВ Б. МЕТОД "ЗУБРЁЖКА" - ВАЖНЫЙ ИНСТРУМЕНТ ДЛЯ РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧАЩИХСЯ: ИСТОРИЧЕСКИЙ ОПЫТ

В статье раскрывается содержание и сущность метода зубрёжки в развитии коммуникативной компетенции учащихся. Представлены методические рекомендации по использованию интерактивных методов обучения общеобразовательным предметам и формированию коммуникативной компетентности учащихся через организацию самостоятельной работы.

Ключевые слова и понятия: обновленное педагогическое мышление, коммуникативная компетенция, зубрёжка, «навыки будущего».

UMAROV B. MEMORIZATION METHODOLOGY AS AN IMPORTANT TOOL FOR THE FORMATION OF STUDENT'S COMMUNICATIVE COMPETENCY. HISTORICAL EXPERIENCE

The article reveals the content and essence of the cramming method in the development of the communicative competence of students. Methodical recommendations of interactive methods implementation in teaching general education subjects and the formation of communicative competence of students through the organization of independent work are presented.

Key words and concepts: updated pedagogical thinking, communicative competence, cramming, "skills of the future".

Кириш. Маълумки, янги аср малакаларини эгаллаш жараёни, фақатгина, ёшларнинг фаол мустақил фаолияти, шу жумладан, коммуникатив компетенциясини эгаллаши ва ўзларининг коммуникатив майдонини яратиш шарти билан муваффақиятга эришиш мумкин. Шу асосда таълим тараққиётини белгиловчи муҳим мезон сифатида ўқувчиларнинг ўқув ютуғи нафақат унинг эгаллаган шахсий ва ижтимоий компетентлиги, балки рақобатбардош “келажак кўникмалари”ни ўзлаштириши билан белгиланмоғи зарур¹.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 6 апрелдаги «Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида»ги 187-сонли қарори билан тасдиқланган мактаб таълимнинг ДТС, ўқув режа ва ўқув дастурларида компетенциявий таълимга асосланган ёндашувнинг мазмунига ўқувчиларнинг коммуникатив компетенцияси «асосий ваколатлар» блокада етакчи ҳисобланади². Бу эса, умумий ўрта таълим мактаби ўқувчиларида коммуникатив компетентликни ривожлантириш тузилмаси, компонентлари, мезонлари ва кўрсаткичларини аниқлаштириш, юқори синф ўқувчиларида коммуникатив компетентликни ривожлантириш модели ва дидактик таъминотини такомиллаштиришни тақозо этади.

Коммуникатив компетенция ижтимоий вазиятларда энг аввало она тилида ҳамда хорижий тилда ўзаро самарали мулоқотга кириша олиш, мулоқотда муомала маданиятига амал қилиш, ижтимоий мослашувчанлик, ҳамкорликда жамоада самарали ишлай олиш лаёқатини назарда тутати.

Инсон ўз олдига қўйган барча вазифаларни тил ёрдамида мулоқот қилиш орқали ҳал қилади, ёқимли мулоқот қила билиш эса, рақобат ва бозор муносабатларида муваффақиятли ҳаёт кечиришининг асоси ҳисобланади.

Мактаб ёшидаги ўқувчиларнинг коммуникатив вазиятлари, учрайдиган муаммоли вазиятларнинг намоён бўлиши, улардаги мулоқотни амалга оширишда адекват мулоқот кўникмалари шаклланганлик даражасининг пастлиги, мулоқотга киришишдаги тўсиқларни енгиб ўтиш усулларини мав-

жуд эмаслиги ёки камлиги ўқувчилар ўртасидаги шахслараро муносабат ва таълим олиш самарадорлигига салбий таъсир этиши табиий.

Умумтаълим тизимида катта ёшдаги мактаб ўқувчиларининг коммуникатив компетентлик масаласи таълим-тарбиянинг муҳим таркибий асосларидан бири сифатида таҳлил этилганлигига қарамасдан, инновацион ёндашув асосида ўқувчиларда коммуникатив компетенциялар тизимини шакллантириш технологияси ва дидактик таъминотини такомиллаштириш долзарб аҳамият касб этмоқда. Шунингдек, бу соҳа муаммоси бўйича инновацион ёндашув масалаларига хорижий ва республикамизда амалга оширилган тадқиқотлар билан танишиш мазкур педагогик ҳодисанинг ягона талқини мавжуд эмаслигини кўрсатди.

Мавзунинг долзарблиги мактаб ўқувчиларнинг коммуникатив компетентлигини шакллантириш борасида маҳаллий инновацион жараёнларнинг аксиологик (қадрият) ривожланмаганлиги ва коммуникатив компетенция мазмунига мос келадиган ташхис мезонига бўлган эҳтиёжни ҳисобга олган ҳолда белгиланди.

Мавзу бўйича илмий изланишларнинг қисқача таҳлили. Мамлакатимизнинг етакчи олимларидан Н.Н.Азизхўжаева, У.Ш.Бегимқулов, Р.Х.Жўраев, У.И.Иноятов, Н.А.Муслимов, О.М.Мусурманова, Э.А.Сейтхалилов, Н.М.Эгамбердиева, Ф.Р.Юзликбаев, З.Э.Азимоваларнинг илмий изланишларида ўқувчиларда коммуникатив компетентликни шакллантиришнинг ижтимоий-педагогик, интеграл-педагогик жиҳатлари, узлуксиз таълим тизимида компетенциявий ёндашувни жорий этишнинг концептуал ва методологик асослари М.Вахобов, О.Мусурмонова, М.Мирсолиева, М.Пардаева, Ш.Ураков, Б.Ходжаев, М.Пардаевалар, ўқувчиларда ижодий фаоллик ва креативликни ривожлантиришнинг дидактик имкониятлари Б.Адизов, К.Иноқов, Д.Якубжанова кабилар томонидан тадқиқ этилган.

Мустақил давлатлар ҳамдўстлиги мамлакатлари олимларидан Ю.Н.Емельянов, В.А.Кан-Калик, С.Л.Братченко, А.Н.Ивашов, В.Н.Гришина, У.Томас, А.А.Бодалёв, А.И.Донцов, Ю.М.Жуковларнинг тадқиқотларида шахслараро ҳамкорликдаги фаолиятни ташкил этиш тамойиллари, шахслараро мулоқотнинг ижтимоий-психологик масалалари ёритиб берилган.

¹ Umarov B. Some judgements on the issues of the formation of « future skills”in students. Scientific research results in pandemic conditions. Proceedings of International Multidisciplinary Conference. June, 2020.

² <https://lex.uz/docs/3153714>

Хорижий давлатлар олимлари Ж.Бивин, Ж.А.Грэхем, Ж.Равен, Д.Шонларнинг илмий изла-нишларида ўқувчиларда коммуникатив ком-петентлиликни шакллантиришнинг ижтимоий-маданий, педагогик-психологик ва лингвистик жиҳатлари очиб берилган.

Умумтаълим тизимида катта ёшдаги мактаб ўқувчиларининг коммуникатив компетентли-лик масаласи таълим-тарбиянинг муҳим тарки-бий асосларидан бири сифатида таҳлил этилган-лигига қарамасдан, инновацион ёндашув асо-сида ўқувчиларда коммуникатив компетенци-ялар тизимини шакллантириш технологияси ва дидактик таъминотини такомиллаштириш дол-зарб аҳамият касб этмоқда. Шунингдек, бу соҳа муаммоси бўйича инновацион ёндашув масала-ларига хорижий ва республикамизда амалга оши-рилган тадқиқотлар билан танишиш мазкур педа-гогик ҳодисанинг ягона талқини мавжуд эмасли-гини кўрсатди.

Илмий муаммонинг қўйилиши. Умумтаълим мактаб ўқувчиларини коммуникатив компетент-лигини шакллантиришда аждодларнинг тарихий тажрибаларига таянган ҳолда коммуникатив вазиятларда барқарор муносабат, самарали мулоқот стратегияларини танлашда инновацион ёндашув-нинг қайта алоқага киришиш даражасини ҳисобга олиш борасида тадқиқотлар олиб бориш куннинг долзарб масалаларидан биридир.

Тадқиқотнинг объекти. Умумтаълим мактаб ўқувчилари, ўқитувчилар, оила.

Асосий қисм.

Ўтмишнинг бугун ва келажак билан боғлиқлиги, бир-бирини тўлдириши, янги авлод тарбияси, улар дунёқарашининг тўғри шаклланиши ҳақида фикр юритилганда мана шу уйғунлик кўзда тути-лади. Тарих унутиб бўлмайдиган ноёб хотира, аждодларнинг ибратли ишларини эслаш, тари-хий тажрибалардан тўғри хулоса чиқариб яшаш, ўтмишни келажак билан боғлаш деганидир.

Маълумки, янгиланаётган педагогик фикрлар таълим жараёнини ташкил этишда ўқитишнинг анъанавий усулидан технологик, ижодий ва изла-нувчан усулга ўтиш имконини берди.

Янгиликларни таҳлил қилишдаги бошланғич нуқта сифатида Роберт Парк “билимлар шакли”, яъни ўтмиш ҳодисаларининг рўйхати ва уларни муайян кетма-кетликда тизилишидан иборат тарих

билан уларнинг солиштирилишини танлайди¹. Қуйида унинг асосий хулосаларидан айримлари келтирилган:

- янгиликлар энг сўнги ёки такрорланувчи воқеаларни акс эттиради;
- янгиликлар тартибли эмас: улар дискрет ҳодиса ва воқеалар билан боғлиқ; янгиликлар орқали ўзлаштириладиган олам, бир-бири билан боғлиқ бўлмаган ҳодисалардан юзага келади, уларни изоҳлаш янгиликларнинг асосий вазифаси эмас;
- янгиликлар абадий эмас: улар воқеа ўз долзарблигини йўқотмагунча мавжуд, кейин эса қайд этиш, фойдаланиш учун уларнинг ўрнини бошқа турлари эгаллайди.
- янгиликлар, асосан, билимларнинг ўрнини босувчи эмас, балки диққат-эътиборнинг йўллантирувчилари ва кўрсаткичлари бўлиб хизмат қилади.

Кейинчалик ушбу қараш қисқароқ таърифда ўз ифодасини топди: «янгилик, бу – аслини олганда, “эскиликдир”².

Ушбу ифода эътибори билан бугунги кунда қатор ривожланган мамлакатларда таълим-тарбия жараёнининг самарадорлигини кафолатловчи ўқувчиларнинг коммуникатив компетенциялари асосий восита сифатида белгиланмоқда.

Ўрта бўғин таълим иштирокчиларининг комму-никатив компетентлигини шакллантириш метод ва воситаларини танлашда бой тарихий тараққиёт йўлини босиб ўтган ўтмиш таълим-тарбия таж-рибаларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқдир. Тарихий манбалар таҳлили шундан далолат бера-дики, ўтмишдаги масжид ҳузуридаги мактаб ва мадрасаларда, толиби-илмларнинг мулоқот лаёқатларини шакллантиришга фавқулодда жид-дий муносабатда бўлганлар.

Ахлоқ шаклида юзага келган нутқий лаёқат сабоқларида маҳоратли воиз ва воизлик санъати-нинг улкан билимдони Ҳусайн Воиз Кошифийнинг “Футувватномаи Султоний», «Ахлоқи Муҳсиний»

¹ Абдурахмонова Ҳ. Оммавий ахборот восита-лар контенти (янгиликлар таҳлили). <https://journal.fledu.uz/wp-content/uploads/sites/3/2019/04/Hilola-Abdurahmonova.pdf>

² Абдурахмонова Ҳ. Оммавий ахборот восита-лар контенти (янгиликлар таҳлили). <https://journal.fledu.uz/wp-content/uploads/sites/3/2019/04/Hilola-Abdurahmonova.pdf>

асарларлари ўз давридаёқ, мадрасаларда дарслик сифатида қўлланилган¹.

Таниқли олим Ф. Бобожонова. “Бухоро амирлигида таълим тизими (XIX аср охири ва XX аср бошларида)” илмий-тадқиқот ишида таъкидлаганидек, Бухоро мадрасаларида таҳсил олган талабалар кўпинча кунжаки домладан нутқ сабоғини олишган². Кунжаки домланинг асосий вазифаси мадрасада белгиланган муайян курс ёки китобни ўрганишда қўшимча шуғуллантиришдан иборат эди.

Википедия маълумотлар базасида мадрасалардаги таълим-тарбия жараёни ҳақида қуйидагича маълумот берилган: “Машғуллотлар эрталаб соат тўртдан соат ўнгача давом этган, соат ўн иккидан намоз ўқилган, тушлик, кейин муқолима ва мунозалар ўтказилган. Соат ўн олтидан танаффус, кечки овқат ва яна муқолима тунгача бўлган. Ҳар бир аудиторияда ўз ўқувчилари (жамоа) ва ўз гуруҳ раҳбарлари (қори-жамоаси) бўлган”³.

Юқоридаги иқтибос ўтмиш таълим-тарбиясида ўқувчи-ёшларнинг нутқий лаёқати, яъни коммуникатив компетентлигини шакллантиришда муқолима (бирга такрор қилиш) методидан фаол фойдаланилган.

Ўрганишларимизда аниқландики, бу метод – бирор фаолият ёки муаммони ўзаро мулоқотда, ўзаро баҳс-мунозарада фикрлаш асносида, ҳамжиҳатлик билан ҳал этишдир. Бу усулнинг афзаллиги шундаки, бутун фаолият ўқувчилар талабани мустақил фикрлашга ўргатишга қаратилган. Натижада ўқув материали мустақил ўрганиланади. Ўтмишда бу методга икки киши орасидаги хулқ, нутқ ва муносабатни тартибга солиш инструменти сифатида ёндашилган.

Замонавий мактабларимизда “муқолима” методи орқали ўқувчиларнинг коммуникатив компетентлигини шакллантиришда дарснинг анъанавий ёндашувларини сақлаб қолган ҳолда уни таълим олувчилар фаолиятини фаоллаштирадиган турли-туман методлар билан бойитиш таълим

олувчиларнинг ўзлаштириш даражаси ўсишига олиб келади.

“Муқолима” методи – ҳар бир ўқувчи мустақил равишда уйда ёки дарс жараёнида шароитга қараб 3-5 тадан савол тузади ва тузган саволларини бошқа ўқувчи билан алмашади. Бир ўқувчи тузган саволларга бошқа ўқувчи ўз жавобини ёзади ва саволлар карточкаси ўз эгасига қайтарилади. Ўқувчилар бир-бирини жавобларини текшириб кўришгач тўғри жавобларни ёзишади. Натижалар эълон қилинади ва ўқувчилар ўз хатоларини англаб олишади. Юқори натижа кўрсатган ўқувчилар баҳоланади. “Муқолима” методининг ёзма ва оғзаки шаклларида фойдаланиш мумкин. Оғзаки шаклида ўқувчи томонидан тузилган саволга таълим олувчиларнинг ҳар бири ўз фикрини оғзаки билдиради. Таълим олувчилар ўз жавобларини аниқ ва қисқа тарзда баён этадилар. Ушбу метод тўғри ва ижобий қўлланилганда шахсни эркин, ижодий ва ностандарт фикрлаш, очиқ мулоқот олиб боришга ўргатади.

Бунинг учун дарс жараёни оқилона ташкил қилиниши, таълим берувчи томонидан таълим олувчиларнинг қизиқишини орттириб, уларнинг таълим жараёнида фаоллиги муттасил рағбатлантириб турилиши, ўқув материални кичик-кичик бўлақларга бўлиб, уларнинг мазмунини очишда кичик гуруҳларда ишлаш, баҳс-мунозара, муаммоли вазият, йўналтирувчи матн, лойиҳа, ролли ўйинлар каби методларни қўллаш ва таълим олувчиларни амалий машқларни мустақил бажаришга ундаш талаб этилади.

Таълим методининг тавсифи: Ушбу метод ёрдамида ўқувчиларни мустақил ишлашга ўргатиш, дарсда вақтдан унумли фойдаланиш, ўқувчиларни дарсга қизиқишини ошириш ва рағбатлантириш, деярли барча фанлар ва дарсларда қўллаш мумкинлиги, таълим сифатининг оширилишига эришиш ва ўқитувчи ишининг сезиларли даражада енгиллашишига ёрдам беради. Бундан ташқари, “Муқолима” методидан фойдаланилганда таълим олувчиларнинг барчасини жалб этиш имконияти бўлади, шу жумладан таълим олувчиларда мулоқот қилиш ва мунозара олиб бориш маданияти шаклланади. Таълим олувчилар ўз фикрини фақат оғзаки эмас, балки ёзма равишда баён этиш маҳорати, мантиқий ва тизимли фикр юритиш кўникмаси ривожланади.

Дарснинг қайси қисмида қўллаш мумкинлиги: дарснинг такрорлаш, янги мавзуни

¹ Маҳмулов Н. Ўқитувчи нутқи маданияти. - Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти (2-нашри). Тошкент. 2009 йил. 13-бет.

² Бобожонова Ф. Бухоро амирлигида таълим тизими. (XIX аср охири XX аср бошлари). Тарих фан.ном.дисс... автореф. Т.: 2011. –Б.18.

³ https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%B5_%D0%A1%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%B9_%D0%90%D0%B7%D0%B8%D0%B8 (Ўзбек тилига таржима муаллиф томонидан бажарилган)

1-жадвал. “Муколима” методининг тузилмаси

№	Савол	Жавоб	Тўғри жавоб	Балл
1				
2				
3				
4				
5				

мустаҳкамлаш ва уйга вазифа бериш қисмларида қўллаш мумкин.

“Муколима” методи таълим берувчи томонидан қўйилган мақсадга қараб амалга оширилади:

1. Таълим олувчиларнинг бошланғич билимларини аниқлаш мақсад қилиб қўйилганда, бу метод дарснинг мавзуга кириш қисмида амалга оширилади.

2. Мавзуни такрорлаш ёки бир мавзуни кейинги мавзу билан боғлаш мақсад қилиб қўйилганда – янги мавзуга ўтиш қисмида амалга оширилади.

3. Ўтилган мавзуни мустаҳкамлаш мақсад қилиб қўйилганда мавзудан сўнг, дарснинг мустаҳкамлаш қисмида амалга оширилади.

“Муколима” методини қўллашдаги асосий қоидалар:

Билдирилган фикр-ғоялар муҳокама қилинади ва баҳоланади.

Билдирилган ҳар қандай фикр-ғоялар, улар ҳатто тўғри бўлмаса ҳам инобатга олинади.

Ҳар бир таълим олувчи қатнашиши шарт.

“Билдирилган фикрлар баҳоланиши таълим олувчиларда фанга нисбатан қизиқиш уйғотади. Бу метод таълим олувчиларда мулоқот лаёқати ва ижодий тафаккурни ривожлантириш учун хизмат қилади.

Қуйида (1-жадвал) “Муколима” методининг тузилмаси келтирилган.

“Муколима” методининг босқичлари қуйидагилардан иборат:

– таълим олувчилар мустақил тарзда савол тузишади ва улар саволлар ёзилган карточкаларни алмаштириб ўз жавобларини (фикр, ғоя ва мулоҳаза) ёзишлари (билдиришлари) сўралади;

– таълим олувчилар савол бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини ёзишади (билдиришади);

– таълим олувчиларнинг жавоблари ёки фикр-ғоялари ўқувчиларнинг (савол тузган ўқувчининг) ўзлари текшириб баҳолашади;

– тўғри жавоблар карточкаларга ёзилади хато ва камчиликлар аниқланади;

– “муколима” методи таълим жараёнини такомиллаштиришга, ўқувчиларининг коммуникатив лаёқатини шакллантиришда бевосита ва билвосита шакллантиришга ёрдам беради;

– ўқувчилар ўртасида эркин фикр алмашиш, муносабат билдириш, бир-биридан ўрганиш ва ўргатишга имкон берадиган дўстона, ижодий муҳитни яратади;

– мазкур инструментдан фойдаланиш ижтимоий фаол фуқарони, ҳаётда дуч келинадиган муаммоларни ҳал қилишда вазиятларни кўпроқ муҳокама қилиш, бошқаларга тушунтириб бера олишда кутилган самарани беради;

– ўқувчиларда ўзгариш истаги пайдо бўлади, назария ва амалиётнинг мутаносиблиги, гуруҳ билан эмоционал алоқа таъминланади.

Хулоса ва амалий таклифлар.

1. Умумий ўрта таълим иштирокчиларининг коммуникатив компетентлигини шакллантириш метод ва воситаларини танлашда бой тарихий тараққиёт йўлини босиб ўтган ўтмиш таълим-тарбия тажрибаларига замонавий ёндашиш мақсадга мувофиқдир.

2. Ҳамкорликка асосланган “муколима” методи ўқувчиларнинг фаоллигини оширишга мўлжалланган бўлиб, уларга бошқаларнинг фикрини эшитиш, тушуниш, ҳурмат қилиш, ўзгалар манфаатлари билан ҳисоблашиш, улардан ўрганиш, уларга ўргатиш, таъсир қила олиш, ўзини ва бошқаларнинг «мен»лигини сезиш, ҳис қилиш, ўзини бошқариш, фикрини лўнда ва аниқ баён қила олишга ўргатишга қаратилган таълим усулидир.

3. Ўрта таълим бўғин иштирокчиларининг коммуникатив компетентлигини шакллантиришда ўтмиш таълим-тарбиясида ўқувчи-ёшларнинг нутқий лаёқатини шакллантиришда қўлланилган тажрибалардан самарали фойдаланиш ўқувчиларни дарсга қизиқишини ошириш ва рағбатлантириш, ўқувчиларни мустақил ишлашга ўргатиш, самарали мулоқот лаёқатларини шакллантиради.

Адабиётлар рўйхати:

1. Абдурахмонова Ҳ. Оммавий ахборот воситалар контенти (Янгиликлар таҳлили). - <https://journal.fledu.uz/uz/ommavij-ahborot-voisitalar-kontenti/>
2. Бобожонова Ф. Бухоро амирлигида таълим тизими. (XIX аср охири XX аср бошлари). Тарих фан.ном.дисс...автореф. - Т.: 2011. –Б.18.
3. Бегматов Э., Турсунқулов М. Ўзбек нутқ маданияти асослари. - Тошкент: "Ўқитувчи", 1991.
4. Введенская Л.А., Павлова Л.Г., Чихачев В.П. Культура и техника речи. - Ростов н/Д.: Издательство Ростовского университета, 2004.
5. Маҳмулов Н. Ўқитувчи нутқи маданияти. 2-нашр. – Тошкент: Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2009. 13-бет.
6. Umarov B. Some judgements on the issues of the formation of « future skills”in students. Scientific research results in pandemic conditions. Proceedings of International Multidisciplinary Conference. June, 2020.
7. Формановская Н.И. Культура общения и речевой этикет. - М.: Издательство ИКАР, 2005.